

MEDICINSKA SEŠTRA OB UMIRAJOČEM BOLNIKU

Klavdija Vratanar

Smrt je nekaj naravnega in neizbežnega, hkrati pa tudi skrivnostnega, kajti nikakor ne moremo mimo dejstva, da je v zvezi z njo še mnogo nerešenih vprašanj. Danes jo morda sprejemamo z večjim strahom in predsodki, kot so jo naši predniki. Po nekaterih podatkih umira 70 do 80 % ljudi neopazno v bolnišnicah in v domovih za ostarele, čeprav študije kažejo, da si bolj kot karkoli želijo umreti doma. Iztrgani iz domačega okolja so odvisni od drugih, predvsem od zdravstvenih delavcev. Potrebujejo pomoč – poleg zdravstvene nege tudi psihološko oporo in spodbudo.

Delam v Domu starejših občanov v Ljubljani, tako se se dnevno srečujem z umirajočimi in s smrtjo. Ni mogoče povedati recepta, kako delati z umirajočimi bolniki. Ob umirajočem nisem le kot medicinska sestra, ampak kot človek, ki daje in prejema. Le z odprtim srcem, pripravljeno-stjo rok in z željo, biti ob umirajočem, zmorem začititi njegove potrebe, ki so:

- fizične
- psihične,
- socialne in
- duhovne.

Kaj umirajoči potrebuje:

- da ni sam,
- da ga ne boli,
- da ima dobro nego,
- da ni žejen, da se ne duši,
- da z njim upamo,
- da smo z njim odkriti,
- da lahko govori o sebi,
- da z njim do konca ravnamo kot z živim človekom,
- da ima do konca pravico odločati o sebi,
- da ima možnost za duhovni pogovor in prejem zakramentov.

Medicinska sestra naj uporabi sleherno možnost, ki ji je na razpolago, da umirajočemu poveča udobje, da ohranja optimizem v zvezi z njegovim stanjem ter da mu trpljenje olajša, če ga že ne more rešiti trpljenja.

Prof. dr. Duška Blažič navaja naslednje elemente psihoterapevtskega pristopa k umirajočemu bolniku:

- 1) Vse od prvega stika z umirajočim bolnikom naj medicinska sestra ustvarja ozračje medsebojnega razumevanja in zaupanja.
- 2) Vso skrb naj posveti tako besednemu kot nebesednemu komuniciranju.
- 3) Ko umirajoči bolnik govori, naj ga pazljivo poslušša in mu postavlja vprašanja.
- 4) Medicinska sestra naj bo pozorna na bolnikove psihične in fizične nelagodnosti (posebno na stopnjevano bolečino), ki kažejo na določeno občutljivost v odnosu zdravstveni delavec – umirajoči bolnik.

Spremljanje umirajočega je težko. Začetek te poti je komunikacija – pogovor. Pogovor naj bo preprost, topel, človeški, ustvarja naj možnost za izražanje občutkov, bojazni, strahov. Pomembno je, da umirajočega ne preplašimo z lastno gostobesednostjo; vselej moramo biti pripravljeni poslušati ga, sprejemati, kar ima povedati. Imeti moramo občutek za to, kar izraža v besedah, gibih, mimiki, čustvih. Vanj se moramo vživeti, z njim čutiti. To je pogoj, da se nam bo odprl in nam zaupal. Umirajoči ne potrebuje toliko naših odgovorov kot zvestega poslušalca.

Mnoge medicinske sestre se bojijo stika z umirajočimi in njihovimi svojci, češ da ne bodo našle pravih besed, da ne bodo obvladale lastnih čustev. Nikar se ne bojmo pokazati, da smo kot zdravstvene delavke tudi običajni ljudje, s svojo šibkostjo, krhkostjo, omejenostjo, strahovi . . . Le tako se bomo uspele srečati z umirajočim in njegovimi svojci.

Kadar ni besed, pustimo, da tišina govori. To je čas spoznavanja notranjosti drug drugega. Preko tišine in telesnega stika se moremo povezati na poseben način z umirajočim. Tedaj bo začutil ob sebi ne le medicinsko sestro, ampak človeka, ki je ob njem, ki deli z njim skupne trenutke življenja. Ob sebi bo začutil nekoga, ki mu je povsem blizu, slišal besede, ki mu dobro denejo, našel uho za stvari, ki bi jih rad sporočil, začutil roko, ki se ga nežno dotika, imel pomoč, ki si jo želi – in se ne bo čutil zapuščenega.

In tudi mi, zdravstveno osebje, bomo ob umirajočem spoznali in začutili globino svojega poslanstva.

Največ, kar lahko umirajočemu podarim, je moj čas, sem jaz sama. Žal smo zdravstveni delavci preobremenjeni z obilico dela in administracijo. Zato je čas, ki ga posvečamo umirajočemu, dostikrat prekratek. Mar ni to čas naglega zbiranja podatkov, ne pa čas srečevanja s človekom, osebo?

Iz lastnih izkušenj vem, kako kot bolnik začutiš potrebo po varnosti, ki jo dobiš v nasmehu, stisku roke, pogovoru z zdravstvenim osebjem. Ne potrebuješ veliko časa, saj razumeš, da imajo zdravstveni delavci veliko

dela. A v času, ko so ob tebi, si želiš srečanja, spoznavanja, delitve skupnih trenutkov veselja, žalosti, strahu, bolečine . . .

Umirajoči potrebuje bolj kot kaj drugega človeško bližino. Ne potrebuje samo visoko specializirane medicine, ampak tudi človeka, ki je in bo ostal z njim. Imejmo pogum in darujmo večji del samega sebe umirajočemu in začutili bomo tudi sami moč sprejemanja nemogočega, težkega, nerazumljivega.